

IFIQK OWO KE ABAÑA UTOM OBOT ME NTE ABASI OKOBOTDE ÑKPQ?

Genesis 1:1-31; 2 Peter 3:1-14

QYQHQ UKPEP-ÑKPQ 92

Eke Mkparawa

IKQ IBUOT: “O Qbqñ, Afo emi edide Andinam enyqñ ye isqñ ye inyañ, ye kpukpru se idude mmq ke esit” (Utom Mme Apostle 4:24).

Ke Eritqñq

Ikq Abasi edi ñkukure ñwed emi qtoñqde ye mme ikq emi: “Ke eritqñq.” Enye ikpqn enyene odudu ndinam ntre, koro Abasi okodude do, okonyuñ asiande Moses, andiwet. “Kpukpru ñwed, eke edade odudu Spirit Abasi ewet,” (2 Timothy 3:16). Mme owo efen emi ewetde ebaña se Abasi obotde, mme ntqñq kpukpru ñkpq, ekebq etop mmq eto mme ewet ñwed efen midighe, edi ekikere esit mmq. Ndusuk mme ewet ñwed ebat ini tqñq ke qyqhq usen ita emi nsat isqñ qkqwrqde odu, mbiet, ikqn ye mme eto enyuñ etqñqde ndikqri (Genesis 1:9-13). Mme oruk owo oro ekpep ete ke enyene ekpri nsen eke enyenede uwem emi mmqn okosiode onim ke obot ndien ofuri uwem eketqñq do ewqrq. Mmq itinqe iwut ebiet emi nsen oro, mme uwem emi odude ke esit eketode. Mmq iwutke usuñ nte obot ye mmqn ekesañade edu, edi Ñwed Abasi otim owut ete ke Abasi okobot mmq.

Mme ewet ñwed efen edu emi etqñqde eke mmq ke qyqhq usen obot inañ, ke ema ekenam utin ema (Genesis 1:16-19). Mme nta-ifiqk ererimbot ekpep ete ke utin ekedi akamba ebok itiat emi qkpqsqn ufiop akanamde atara emi ñko akakanarede usqp-usqp ndien ibio esie kiet efe qwrq. Ndife ñkanare usqp-usqp ntre anam ibio oro akabare edi ekara-ekara. Nte enye ebitde onyuñ qsuhqrede edi enye akabare edi isqñ. Baba owo kiet ke otu mmq itinqe ibaña nte utin qktoñqde, edi Ñwed Abasi etiqñ qnq nnyin ete ke Abasi qkqdqhq ete, “Yak mme uñwana edu ke ikpa-enyqñ heaven” (Genesis 1:14), ndien “Abasi anam ikp q mme uñwana mbiba oro; akamba uñwana ete akara uwemeyo” (Genesis 1:16).

Mmq efen edu emi ekerede ete ke uwem qktoñq oto mmem-mmem ñkpq nte mbat ndien akabare edi ata ekpri ñkpq eke enyenede uwem, etie nte (amoeba), ata ekpri unam emi enyenede uwem, emi ekemedede ndida akraasi use-ñkpq (microscope) nkut. Oto ke mme eridomo nse, nta ifiqk efen eyarade efiqk ete ke uwem itqñqke ke idemesie, edi enyene nditqñq ke uwem efen. Ke Genesis 1:21, nnyin ikqt ite: “Ndien Abasi obot ikp unam mmqn, ye kpukpru unam eke edude uwem eke esañade, eke eyqhde ke mmqn, ke oruk mmq ye kpukpru inuen mba ke oruk mmq: ndien Abasi okut ete efqñ.”

Ntre, ke se ibañade eritqñq ererimbot ye uwem, nta ke mbufiqk owo inyimeke inq kiet ye eken. Mme ekikere mmq ebiara mme ekikere efen enyuñ eda itie, ndien ekpqnqre mmq enim enyuñ efre ebaña, edi Ikq Abasi qsqñq ada. “Enyqñ ye isqñ eyebe efep: edi ikq Mi idibehe ifep” (Luke 21:33).

Abasi Okobot

“Abasi okobot” edi ikq emi mme ekpep-ñkpq mbaña ifiqk eneni ke abaña utom-obot (evolutionists) mimaha. Mmq enq mme unam itoro. Mmq etiqñ ete ke mme ikp q odu uwem ñkpq eketqñq ke idaha ñqri kiet eduk ke efen. Ukpep ñkpq emi atuaha ye Ikq Abasi ye idaha Abasi nte Andibot, inyuñ idighe ukem ye nduñqre mmq eken emi ñko edide nta ke ukpep-ñkpq nduñqre utom-obot. Owo kiet emi ekerede Mendel ama ayarade owut ete ke nditq ikemeke ndibq nto mme ete ye eka mme ido emi mmq ekpepde-kpep mme enye emi mmq ekqride ke esit. “Afo edi enye, O Jehovah, afo ikpqn: edi afo akanam ikpa-enyqñ, ye ata enyqñ, ye kpukpru udim mmq, ye isqñ, ye kpukpru se idude ke esit, ye inyañ ye kpukpru se idude ke esit, afo onyuñ onim kpukpru mmq uwem; udim enyqñ enyuñ etuak ibuot enq fi” (Nehemiah 9:6).

Ikq emi “ebot” qwrq ndinam se mikoduhe odu. “Abasi okobot enyqñ ye isqñ.” Enye eketiqñ ikq ndien mmq ewqrq edu. Baba ñkpq kiet ikoduhe, ibqhke tutu osim ini emi odudu Abasi akanamde mmq edu. Ndibot esine ñkpq akan ndinam mme ndibq. Eka fo ekeme nditiñ ete ke imq immqn item ñkpri inem udia, ntre ke enye esin mme ñkpq udia oro ke usan, abuak onyuñ esibe mmq nte enye oyomde. Enye ikemeke ke idem esie ndinam mme ñkpq udia oro, nte sugar, butter, nsen-unen, ndom-uyo ye ntokon; ema enanam mme ñkpq oro ema. Edi Abasi okobot kpukpru ñkpq emi edade enam enyqñ ye isqñ. Ke ini ete qbqpde ukpat-ñkpq qnq nditq esie, enye eyedep eto ye okpukwak. Mme ñkpq oro edi se enye mikemeke ndinam, edi Abasi akada se miduhe anam isqñ ye kpukpru se idude ke esit. “Oto mbuqtidem nnyin inim ite, ekeda ikq-inua Abasi ebob ererimbot; ntem ke

ikedaha mme nkpo eke eworode ewut idem ibot se ekutde ke emi” (Mme Hebrew 11:3). Ke ini nnyin inamde nkpo, nnyin inam nkpo oro ito ke nkpo efen; edi se nte Abasi okpuhorede! Enye eketi ik ndien enam utom eke ekenamde!

Uduak Abasi

Abasi ikodomoke-domo mme nkpo emi Enye okobotde ise edi Enye akanam asana ke uduak Esie. Edieke Enye okpokobotde owo ke akpa usen, nkpo ndomo kiet ikpoduhe se owo akpadiade, itie ikponyui iduhe ino enye ndidui edi, Abasi ama ofioke se ifonde ikan. Nte nnyin ikpepe ibana mme ubok utom Abasi (Obot, nte ndusuk owo ekotde), imokut usui nte Abasi okonimde. Imokut nkpi nkpo nte nkeke snow enyenede uyai. Enam nnyin ifioke ite ke mmok kiet kiet enyene ukpuhore ke idaha. Mmo inamke idaha mmok oro ke idem mmok, edi oro ayarade owut uduak Abasi. Nte akanam afo amatuak ada ekere abana owo emi anamde mme inuen ekwo ikwo me ebop mme efok mmok? Edi Abasi anam mme nkpo oro nko. Mme ekpepe-nkpo mbaia ifioke owo (evolutionists) edoho ete ke mme nkpo emi ekewoni edu ke idem mmok, edi Nwed Abasi odoho ete, “Oto ke Enye ekenam kpukpru nkpo; ndien mitoho ke Enye, inamke nkpo baba kiet eke ekenamde” (John 1:3).

Enye akanam unwana onyui abahare enye esin ke Uwemeyo ye Okoneyo. Ndusuk owo ete ke mmimok inimke Abasi ke akpaniko, edi mmok ekot unwana ye ekim kpa ke enyui oro Abasi okonode, oro edi Uwemeyo ye Okoneyo. Oro edi ntak eke Abasi okodohode ete ke mmok efon ke ini Enye okobotde unwana. Unwana inamke ekut mme nkpo ikpon, edi onyui anam mme nkpo enyene uwem. Ndusuk afo ama akpat ekebe ke mbiet ndien okut mbiet emi okodude ke idak akabarede afia onyui ekpere ndikpa, koro minyeneke unwana. Domo ndikere nte enye ekpetiede edieke unwana mikpoduhe.

Mbubreyo Ye Usenubok

Nnyin inyeneke ntak ndinin nte ke mme usen obot ekedi nkpo efen akan hour 24 ke usen kiet. “Emana kiet aka, emana efen onyui edi: edi ererimbot ada ke nsinsi. Utin asiaha nko, utin onyui osop, onyui qosop aka ke oto esiemok emi enye asiahade do” (Ecclesiastes 1:4, 5). Ke 2 Peter 3:4 nnyin ikot: “Kpukpru nkpo etie kpasuk nte eketiede toto ke eritoni ererimbot;’ oro nko qworok hour 24 ke usen.

Ndusuk owo enyene ekikere ete ke usen kiet emi Abasi okobotde mme nkpo akada ono mme tosin isua. Ekebahare usen esin ke Uwemeyo ye Okoneyo (Genesis 1:4, 5); ndien nte ekikere mmok edide, oro okpaworo ediwak isua unwana ye ediwak isua ekim. Uto ukpepe-nkpo oro akpasaia didie enen? Mme eto ikpekeduhe uwem ke ediwak isua ekim. Edi ke nkan eken, edieke mme eto ekpekedude uwem ke ediwak isua ke ini mme unam ye mme owo miduhe ndidia nnyui nkara mmok, mme eto ekpekekori enyui ekomo eyoho ofuri iso ison. Edieke usen kiet ekpedide emana kiet, kere baia nte Adam okposoni ke ini enye okoduinde ke Inwai Eden.

Edibahare Mmoni

Abasi ama abahare mmoni. Enye onim ubak ke edem ikpa-enyoni, Enye onyui esin ubak ke idak ison. Enye onim ntuhube ye obubit enyoni ke enyoni. Mme akpa, mkpodiho mmoni ye mme inyai ibom, Enye onim ke ison. Mmo kiet-kiet enyene ufon, ndien ke mmok miduhe nkpo ndomo kiet ikemeke ndinyene uwem. Ke utibe usui, Abasi anam mmoni qworok ke inyai ibom oto ke ufiop utin. Enye akabare edi obubit enyoni emi akanarede ison ndien Abasi anwai mmoni edim oduok ndibit nsat ison. Ison akpasaia didie ebit ke mikpedighe edim? Mmoni akpanam didie afiak aka akwa inyai ibom ke mikotoho mme akpa? Abasi akanam mme ikpo obot ndikama mmoni nte snow onyui otim anam mmok ekoni man mme akpa ekpewere eduk inyai. “Koro enye okotde ntai mmoni: mmok edep nte edim ke ntuhube esie, Emi mbubit enyoni ekeide, etai ediwak owo ke idem” (Job 36:27, 28).

Mme mmoni ekeboho ke mme inyai ndien nsat ison qworok ada ke ini Abasi eketinde ikpo. Mme owo, okoro ye mbon nsahi, esuk ekot mmoni ete mme Inyai, ye nsat ison ete Obot, nte Abasi okokotde mmok. Ke ikerede ibana obot ye mmoni nte ata akpan nkpo; iyekut ite ke Abasi akanam mmok ono se Enye okobotde. Idighe uyai ikpon edi ufon emi Abasi esinde ke ison, oro edi mme itiat, mme inyene emi etibide esio ke ison, aran, ukan ye ediwak nkpo efen emi idade inam nkpo ke usen ke usen. Ke inyai nnyin inyene inui emi edide akpan nkpo, onyui ofonde ndida nnim nkpo man okubiara nnyui nda nnam nkpo asana. Mmoni anam ukpuhore odu ke nsio nsio ini ke isua. Enye anam ison ebit ke ndusuk itie onyui ono ufiop ke ubak itie eken, ndien anam nnyin ikop inem.

Mmo emi ekpepe ebaia nkpo ntre enam nnyin ifioke ite ke baba ubahare ndomo kiet ikpekemeke ndidu ke obot ye mmoni nkan nte Abasi akanamde. Edieke ikpo akpa ekpewakde ekan, ofuri obot ekpeyoho ye edim. Edieke mme obot ekpewakde ekan, akpakabare edi inyai utatan, koro mmoni ikpoduhe nte ekemde ndibit enye

nnyuñ nnam mme mkpasip etibe enyuñ ekori. “Emi inyañ edide esiemọ: koro edide enye akanam enye: ndien ubọk esie okobot obot” (Psalm 95:5).

Mme eto etibe eworọ eda esioño mfri ye mkpasip. Abasi ọnọ mme eto emi enyiñ ke ikpehe ita: mbiet, ikọñ ye mme eto. Ke ini owo ekpepde ñkpọ abaña mme eto, enye eyekut ete ebaharede mmọ esin ke ikpehe ita emi, nte Abasi ọkọdọhọde. Afo akpadia nso edieke mme eto mikpoduhe?

Ke Ikpa-Enyọñ

“Mme heaven ke ebuk ubọñ Abasi ikpa-enyọñ onyuñ etiñ se ubọk esie anamde” (Psalm 19:1). Abasi akanam utin, ọfiọñ ye ntantafioñ enyene ufọn ye uyai. Utin ọnọ ufiop ye uñwana. Ubahare ndiwut ndaeyo mme ukwọ ikpoduhe ke esiode mmọ efep. Idighe uwemeyo ye okoneyo ikpọñ, enyuñ edomo isua eto ke mmọ ñko. “Enye anam ọfiọñ onim ọnọ ini eke odoride: utin ọmọfiok nte enye odukde ikọt” (Psalm 104:19).

Mme Unam

Ndien Abasi anam obot ye inyañ edu ke mbeñe-idem enọ mme unam. Udia, mmọñ ye ebiet iduñ ema edu enọ mmọ. Ke Genesis 1:21 imokot nte Abasi okobotde “kpukpru unam eke edude uwem eke esañade” ke isọñ, ke ofum ye ke mmọñ. Abasi ọdiọñ mme unam onyuñ ọdọhọ mmọ ete etọt, eda nditọ edi (Genesis 1:22-25), kiet ke oruk esie (nte ete ye eka).

Mme eto ikotibeke ito ke mmọñ, mme unam ñko ikọwọrọke ito mme eto, unam kiet ikonyuñ itoho ke oruk efen iworọ. Abasi akanam mme unam ikọt ke oruk mmọ; Enye akanam mme lion edi kpa mme lion. Abasi akanam mme ufene ke oruk mmọ, akanam mme enań edi enań, mmọ ikọwọrọke ito ke uduot unam efen (Genesis 1:25).

Ndusuk owo eñwana nditiñ nnọ nnyin ete ke oto ke ndidu ke nsio-nsio ebiet ye ke ukpuhọre ini (oro edi ndaeyo mme ukwọ) mme unam enyene ukpuhọre. Nnyin imọfiok ite ke ikpọk-idem ebua esidodobi ke ini ukwọ akan ke ini ndaeyo, ntre mbemiso ufiop ini ndaeyo edisim ediwak idet ke idem ebua esibehe, anam ikpọk-idem esie idobike eti. Edi ebua okpodu ke ebiet emi ofiopdefiop kpukpru ini, mme ebiet emi ebitdebit kpukpru ini, ebua osuk edi kpa ebua. Enye ikabakede idi unam efen.

Edibot Owo

Abasi okobot owo ke mbiet Esie. Enam enye okpuhọre ye mme unam. Abasi okobot owo oto ke ntan isọñ (Genesis 2:7). Etiñ enọ nnyin ete ke ikpọhidem owo enyene mbuaha ñkpọ 16, emi kpukpru edude ñko ke ntan isọñ. Ke ini Abasi ama okobot owo ke mbiet Idem Esie ama, Enye ọduok ibifik uwem esin ke odudu ibuo esie, ndien “owo akabade edi ukpọñ eke odude uwem.” “Nyekom fi, koro nnyenede ndyọ ye ndik” (Psalm 139:14).

Ekenam owo esin ke usuñ nte enyenede ukpuhọre ye unam, ukpuhọre onyuñ odu. Mme ekpep-ñkpọ mbaña ifiok owo (evolutionists) eñwana ndimen ñwut usuñ nte owo ye unam enyenede mbiet, edi ata ukpuhọre odu ke ọkpọ emi ekemedede ndifiok mme ọkpọ edi eke owo, mme eke unam. Ekeme ñko nditiñ nto ke iyip mme oto ke owo ọwọrọ mme oto unam.

Owo enyene ukpuhọre ye mme unam, koro owo edi ukpọñ emi odude uwem. Enye eyedu ke anana utit ini ke nsinsi, midighe ke nsinsi ifure edi ke nsinsi ufen (John 5:29; Daniel 12:2).

Ntọt

Enọ nnyin ntọt ete ke mbon nsahi eyedu emi enimde ekikere mmọ ke akpanikọ (2 Peter 3:3). Ukpep-ñkpọ ifiok owo ke abaña nte ñkpọ ọkọtọñode (evolution) edi kiet ke otu mme ekikere emi otode owo ndien enyene ntuaaha ye Ikọ Abasi. Mme andikpep emi edọhọ ete ke se idude ọkọtọñọ ntre ke idem esie ndien inyeneken Andibot. Mmọ emi minimke Abasi ke akpanikọ iyomke etop emi Ñwed Abasi ọnọde, “ekoi efre” (2 Peter 3:5). Yak nnyin ikut ite ke imada se Ñwed Abasi etiñde ikunyuñ iyak mbufa ukpep-ñkpọ ifiok owo ke abaña nte ererimbot ọkọtọñode (evolution) ekan nnyin ubọk. Mbufiok eke edade etiñ ekpetie nte etetie, yak owo kiet-kiet onim Abasi ye Ñwed Abasi ke akpanikọ. “Yak ewut ete, Abasi edi akpanikọ, kpukpru owo ekpedi mme osu-nsu” (Ñwed Mbon Rome 3:4). Ikpakam isọñọ imum mme Ikọ akpanikọ emi ekekpepde nnyin, ke ufọn nnyin ye ke ufọn mbon efen (Titus 1:9).

Yak nnyin iti ñko ite ke ediwak se ekotde ukpep-ñkpọ obot (science) edi nsu (I Timothy 6:20). Owo ikemeke ndinim ubak se ewetde ke Ñwed Abasi ye ubak se ekpepde ebaña nte ñkpọ ọkọtọñode ke akpanikọ me ndibabuak mmọ. “Edieke owo ọkọrọde ñkpọ kiet ke esit, Abasi eyekorọ mme ufen eke ewetde ke ñwed emi ọnọ enye; ndien edieke owo osiode ñkpọ ke ikọ prophecy ñwed emi, Abasi eyesio enye udeme ke eto uwem efep, ye ke edisana obio, kpa ñkpọ emi ewetde ke ñwed emi” (Eriyarare 22:18, 19).

MME MBUME

1. Didie ke Abasi akanam enyofin ye isofin?
2. Akada Abasi adaña ini didie ndinam mmọ ye ofuri se idude ke mmọ?
3. Anie ekedi akpa owo?
4. Mmofin ke enye okoto?
5. Ke mbiet anie ke ekebot enye?
6. Didie ke owo okpufere ye mme unam?
7. Tin se ifiok owo ke abaña utom obot (evolution) owofo.
8. Nso idi ntak emi enye enyenede ntua ha ye Nwed Abasi?